

Kiadói tanács:

Dr. Bányai Éva egyetemi docens (Bukaresti Egyetem)
Dr. Benedek József egyetemi tanár (BBTE Kolozsvár)
Dr. Gagyi József egyetemi docens (Sapientia – EMTE Marosvásárhely)
Dr. Gábor Csilla egyetemi tanár (BBTE Kolozsvár)
Dr. G. Etényi Nóra egyetemi docens (ELTE Budapest)

EGYETEMI FÜZETEK
19.

Megjelent Bethlen Gábor Alap, a Communitas Alapítvány
és a Bolyai Társaság támogatásával

Életterünk, a kommunikáció A társadalmi kommunikáció és a média etikai problémái

*2. Kolozsvári Alkalmazott Etikai Konferencia
előadásai
2012. május 19.*

**A kötetet szerkesztette:
Ungvári Zrínyi Imre**

**EGYETEMI MŰHELY KIADÓ
Bolyai Társaság – Kolozsvár
2014**

Az *Életterünk, a kommunikáció. A társadalmi kommunikáció és a média etikai problémái* című 2. Kolozsvári Alkalmazott Etikai Konferencia szervezői a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Történelem és Filozófia Kar, Magyar Filozófiai Intézet, valamint az Alkalmazott Etikai Együtműködési Fórum

A konferenciakötet megjelentetését a Bethlen Gábor Alap támogatta az 5309/2013. sz. szerződés alapján.

A kötetet lektorálta: *Dr. Gagy József egyetemi docens*

© Szerzők, Bolyai Társaság 2014.

Kiadja az Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár

A kiadó igazgatója: Veress Károly

Felelős kiadó: Bilibók Renáta

A kiadvány felelős szerkesztője: Ungvári Zrínyi Imre

Korrektúra: Daniel Rita

Az angol kivonatok korrektúrája: Ungvári Zrínyi Ildikó

Számítógépes tördelés: a szerkesztő, Kolumbán Melinda

Borítóterv: Makkai Bence, Gregus Zoltán

Nyomta az AmGraphis, Kolozsvár

ISBN 978-606-8145-43-3

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ÉLETTERÜNK, A KOMMUNIKÁCIÓ. Konferencia (2012 ; Cluj-Napoca)

Életterünk, a kommunikáció : a társadalmi kommunikáció és a média etikai problémái : 2. Kolozsvári Alkalmazott Etikai Konferencia előadásai 2012. május 19. / ed.: Ungvári-Zrínyi Imre. - Cluj-Napoca : Egyetemi Műhely Kiadó, 2014

ISBN 978-606-8145-43-3

I. Ungvári Zrínyi, Imre (ed.)

316.77

Tartalom

<i>Előszó (Ungvári Zrínyi Imre)</i>	7
A kommunikáció jellegének átalakulása	13
<i>Fekete László</i> Beszéd és írás (A grafo/logo/fonocentrikus elméleteken túl)	15
<i>Veress Károly</i> A megértő kommunikáció kultúrája	29
<i>Ungvári Zrínyi Imre</i> Etikai kérdések internetes környezetben	45
Az egyház és a kommunikáció előtt álló követelmények	65
<i>Visky S. Béla</i> Felejtés és megbocsátás. Esettanulmány egy kommunikációs zsákutcáról	67
<i>Holló László</i> Kommunikáció és a Vatikán. A tömegtájékoztatás erkölcsi dimenziója a Katolikus Egyház tanításában	85
<i>Somfalvi Edit</i> Az egyházzal szembeni társadalmi elvárások és az egyházzal kapcsolatos sztereotípiák mint akadályok a hatékony kommunikációban	107
A társadalmi kommunikáció problémái a médiában	119
<i>Dégi László Csaba-Vágási Júlia</i> Kommunikációs kételyek a másik királyságban: a daganatos kérdéskör	121
<i>Keszeg Vilmos</i> A mágia mint realitás az 1990 utáni évtizedekben	135
<i>Péter László</i> Futball és média	171

<i>Selyem Zsuzsa</i>	
A cián spektakuluma	195
<i>Kerekes Erzsébet</i>	
Médiaoktatás és gyermekfilozófia.....	207
<i>Összesített irodalom</i>	229
<i>Abstracts</i>	243
<i>A kötet szerzői</i>	249

Előszó

Kötetünk a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Filozófiai Intézete és a kolozsvári világi és egyházi felsőoktatási intézmények alkalmazott etikai kérdésekkel foglalkozó képviselőit tömörítő Alkalmazott Etikai Együttműködési Fórum által 2012. május 19-én megtartott *Életterünk, a kommunikáció. A társadalmi kommunikáció és a média etikai problémái* című konferencia előadásait tartalmazza. A konferencia kitűzött célja a kommunikáció egyre meghatározóbbá váló jelenségeinek és azok erkölcsi következményeinek a számbevétele és ebben a különböző tudományos műhelyekben tevékenykedő szakemberek tapasztalatcseréje és együttműködése az alkalmazott etikai és interdiszciplináris kutatások előmozdítása érdekében.

A társadalmi élet szövetét a kommunikáció hálója szövö, tartja fenn és gazdagítja. Embertársainkkal közös életünket, önmagunkkal és másokkal kapcsolatos érdeklődésünket, szándékainkat nagy mértékben a kommunikáció által közvetített módokon és az általa biztosított együttműködési formákban valósítjuk meg. Azért kell tanulmányoznunk a kommunikáció közvetlen és közvetített formáit, mert tőlük függ érzéseink, gondolataink, szándékaink felszínre hozása, kifejezése, megértése, kedvező vagy kedvezőtlen fogadtatása, végső soron tehát hatékonnyá válásuk vagy kudarcuk is. A kommunikációt ma szinte minden formájában meghatározza az emberek médiához fűződő viszonya, s ezáltal a média központi helyet foglal el életünkben. Immár nem csupán egy szakosodott szolgáltatás, hanem „a tapasztalat általános szövetének” része (Isaiah Berlin), amely meghatározza, hogy mennyire vagyunk képesek megérteni a másik embert, hogyan látjuk a mai világ társadalmi, kulturális, gazdasági és politikai dimenzióit, és képesek vagyunk-e reflektálni rá. Érthető tehát, hogy a társadalomkutatók, illetve a kultúra valamennyi ágazatának munkatársai, a tudomány, a művészetek, a vallás és a filozófia képviselői egyaránt érdekeltek a kommunikáció és a média eredményességének és torzító vagy manipulatív hatásainak a vizsgálatában. Mindennapi tájékozódásuk és hivatásbeli tevékenységük szerves része a kommunikációs folyamatokban való részvétel, a kommunikációs eszközök és technikák (a beszéd, írás, nyomtatás, audiovizuális mé-

Somfalvi Edit

*Az egyházzal szembeni elvárások, sztereotípiák
mint akadályok a kommunikációban*

Írásomban először röviden vázoló az esetemben – magyar református egyház által érzékelt társadalmi elvárásokat, amikkel szembeül az egyház Európában, különös tekintettel a magyarul beszélő országokra és tartományokra. Következőkben néhány sztereotípiát ismertetek, amely a közgondolkodásban él, hogy milyennek kell lennie a keresztyén egyháznak és a keresztyén egyház képviselőjének (pap, kántor, tanító, diakónus stb.) vagy egy egyháztagnak. Ezt követően megfogalmazom, milyen a hatékony kommunikáció és miért akadályozzák azt AZ egyházzal kapcsolatos társadalmi elvárások és sztereotípiák. Hogyan lehet mégis hatákonnyá tenni, ha érdemes egyáltalán?

1. Bevezetés

Bevezetésül tisztázzuk, hogy ebben a gondolatsorban az “egyház” mint fogalom, a keresztyén egyház meghatározásául szolgál, elsősorban európai szellemi-kulturális háttérrel bír, és mint ilyen válik a jelenünkre nézve meghatározottá. Nem célom a teljes egyházi szervezet történeti fejlődését vázolni, mivel én csak a magyar református egyház szempontjából járom körül az általam felvetett kérdést. A magyar református egyház a kezdetektől ismert volt a nyílt és egyértelmű kommunikációjáról, a társadalmi elvárásoknak csak annyiban tett eleget, amennyiben az hitvallásával megegyezett, és a lelkiismereti és a szólásszabadságot alapvető értéknek tekintette. Ennek egyik legismertebb, törvénybe is foglalt formája a “Tordai Vallásbéke” kifejezéssel emlegetett esemény, mely jelképe lett min-

den türelmes, de értékeihez mindhalálíg hűséges és ragaszkodó emberi magatartásnak.¹

2. A református egyház a társadalomban

Amíg a szekularizált² állam fogalma létre nem jött, valamint az állam és egyház – mint hatalmi ágazat – szétválasztása meg nem történt, a képlet egyszerű volt a történelmet írók számára: a mindenkor hatalom együttműködött a mindenkor egyházi vezetéssel, hogy a lakosok engedelmes és jó egyházi tized- és adófizető alattvalók legyenek. Az egyháznak az állam lakosai között végzett szolgálatához az állam és egyház szétválasztásának idejére az egyházi adománybirtokokból és tizedből bőségesen gyűlt saját forrása, nincs ráutalva állami segítségre.

A reformáció sok mindent átértékelte a római katolikus egyházzal, amely megszűnik szellemi és lelki vezetői monopólium lenni, kialakulnak a protestáns egyházak, amelyek szintén igényt tartanak a meglévő egyházi vagyon egy részére. Az elosztás nem megy vértelenül sehol Európában, és mire véget ér, nem csak az egyházak részesülnek az egyházi vagyonból, hanem egy része adományok címén magánkézbe is kerül. Az állam a vagyonmegosztás kérdésében attól függően támogató vagy támogató, hogy az államfő vagy uralkodó milyen felekezettű, és általában ő az, aki az elvesztett egyházi birtokokat vagy jogköröket hozzá hűséges magánszemélyeknek adja. Ezt az ellentétet, sőt ellenséges látásmódot és magatartást Európa exportálja szerte a világba, ami aztán oda vezet, hogy az Amerikai Egyesült Államokban – John Locke angol filozófus gondolataira támaszkodva – tételesen is kimondják: az államot és az egyházi szervezetet határozottan (fallal) külön kell választani. Nos, nekünk torokszorítóan rossz emléké ez a falas KÉPLET, felidézve a berlini falat vagy a börtönfalakat, amelyek mögé bezárták a papokat és lelkipásztorokat a kommu-

¹ Pásztori Kupán István: Teokratikus tolerancia? A Tordai Vallásbéke teológiai üzenete. <http://eda.eme.ro/handle/10598/18835>. Megnyitva: 2012. szeptember 19.

² Magyar Katolikus Lexikon 1993. 340.: *szekularizáció* a latin 'saeculum' – világ szóból: 1. egyházi javak kisajátítása világi célokra. 2. általános elvilágiasodás.

nizmus idején, de abban az időben Thomas Jefferson a Danbury-i baptistákhoz írt levelében teljesen megvalósítható megoldásnak tűnt. Persze, csak tűnt, mert valójában kivitelezhetetlen.

Az ember társadalmi lény, és ebben a minőségében minden gondolata, döntése, cselekedete és mulasztása hatással van a környezetére és közvetve az egész világra. Bár a történelmi korszakok jellege, amelyeket az ember megél, gyökeresen eltérhet egymástól, az mindenikben közös, hogy az ember hitének és meggyőződésének identitásformáló hatása van. Az egyén, ha valamit vall, az meglátszik az egész életvitelén, céljait befolyásolja, döntéseit áthatja. Lehet államférfi, hivatalnok vagy más felelősségű közember, bárki, egy egyetemesen emberi. Az utolsó század azoban, amit az emberiség megélt, elhozta azt a teljesen realitás-mentes álláspontot, hogy a hit és annak megvallása nem tartozik a teljes társadalomra, hanem magánügy. Ez az egyénné válás szomorú következményekkel járó félreértelmezése, ugyanis teljesen hamis mítosz³ az, hogy a vallás magánügy. Inkább csak olyan közügy, amiről nem beszélünk. Ez azonban nem teszi semmissé a valóságot: minden hitrendszer, bármire is alapuljon az, meghatározza az egyént és közvetve vagy közvetlenül befolyásolja a társadalmat. Az állam és egyház szétválasztására és teljesen külön "szolgáltatói rendszer"-ként való kezelésére voltak próbálkozások.

Ennek köszönhető, hogy európai és amerikai emberek milliói tagadják le vagy tagadják meg a gyökereiket. Azonban sajnos ez a döntés béklyóba veri őket és mindennél jobban korlátozza, mert igaz a régi megállapítás: gyökerek nélkül nem lehet repülni. A magyar református egyház magyar történelemben feljegyzett tetteit most hosszú lenne felsorolni, de tény, hogy minden fontos – az "államalkotó tényezőket" – azaz lakosságot érintő kérdésekben nyíltan állást foglalt, nem csak beszélt, hanem cselekedett is; mégpedig úgy, hogy az utódoknak ma sem kell szégyenkeznie emiatt.

³ A mítosz eredeti értelme éppen hogy vallásos töltetű, de itt emberi világmagyarázat értelemben használok. <http://www.enc.hu/enciklopedia/fogalmi/valltud/mitosz.htm>. Megnyitva: 2012. szeptember 19.

3. Magyar református egyház a posztmodern társadalomban

Mára azonban akkorát változott a bennünket környező világ, hogy a találkozó eredeti kérdésére, a társadalmi kommunikáció és a média etikai problémáira, a magyar református egyház csak úgy tud válaszokat megfogalmazni, ha tisztázza, mi az egyház és mi a felelősségi köre a társadalomban most. Hatalmas eltérés van azonban aközött, hogy mit vall a magyar református egyház feladatának, és mik a társadalom jelenlegi elvárásai, nem beszélve arról, hogy mekkora a különbség a magyar református egyház önmagáról szóló megfogalmazása és a róla kialakított sztereotípiák között.

A magyar református egyház saját feladatát Jézus Krisztus, mint a világot Teremtő Isten Egyszülött Fia élete, halála és feltámadása, valamint az ebből következő örömmüzenet sajátos történeteinek továbbmondásában látja. Ez az Egyház létének értelme és célja. Ilyen értelemben tehát, bár a földön él és dolgozik, gyökerei és céljai nem földiek. Szakrális, öndefiníció alapján.

Egy szekularizált, és ebből következően deszakralizált világban ennek a jelenlétnek azonban sem értelme, sem ereje nincsen. Mit tehet ekkor az Egyház? Visszaadja a Szentnek a mandátumát, hogy nem tesz bizonyosságot róla, mert sem értelme, sem ereje nincsen? Vagy MÉGIS vállalja a feladatot, végzi a munkát, erejéhez és képességeihez mérten, s ahogy lehet? Az eredményről pedig, amikor ideje érkezik, elszámol? Nem könnyű kérdés, hiszen bár az Egyház gyökere és célja nem földi, mégiscsak a földön nyilvánul meg, tagjai esendő emberek, akik ezen a világon ebben az életben szeretnének boldogok és elégedettek lenni. A MÉGIS-t választani azonban azt jelenti, hogy minden ezzel járó nehézség nem panaszkodásra ingerel, hanem tudomásul szolgál.

4. Mai elvárások az egyházzal szemben

Mi a tapasztalat, melyek a társadalom elvárásai a magyar református egyházzal szemben? Majdnem két évtized lelkészi szolgálat után meg kell állapítanom, hogy azok főleg földiek, kevés közülük van a Szenthez. A teljesség igénye nélkül hadd álljon itt néhány, amelyek közül sok nem pozitív, hanem tiltó elvárás:

- *Ne* legyen jelen a politikában, de támogassa a politikai elitet; legalább azzal, hogy átadja a templomteret arra, hogy a politikusok kifejhessék nézeteiket. Bár az állam és egyház külön van választva, a templomban mégiscsak többen elférnek, mint a kultúrotthonban. A gyülekezeti tagok nyugodtan lehetnek önkéntesek a politikai csoportok segítségével, természetesen megdöbbenő, ha valamely politikus valamely egyháznál önkéntesként segít. Ez komoly elfogultságról tesz tanúbizonyságot, valamint politikailag nem korrekt. A hit ugyebár magánügy. Álláspontom szerint csak annyira, mint amennyire a politikai meggyőződés is az.
- *Ne* szóljon bele a társadalom fejlesztésének irányába, de tegyen meg mindent, hogy amennyiben rossz a mások által megszabott irány, az embereknek minél kevesebb kárjuk legyen abból. Segítse a szegényeket, rászorulókat, hátrányos helyzetűeket megkülönböztetés nélkül, természetesen a saját hívei adományából. Mivel az állam és az egyház külön van választva, az állam nem támogathatja az egyházakat az adófizetők pénzéből. (Itt most nem tesszük szóvá, hogy az egyháztagoktól nem kérde meg az állam, hogy az adójukat mire költi.)
- *Ne* avatkozzon bele az oktatás módszertanába és *ne* kérjen számon örök értékek szerinti nevelést, de lépjen közbe és tevélegesen vegyen részt minden munkában, ami az elhibázott döntések miatt kinevelt emberanyag testi-lelki megbetegedését lassítja vagy éppenséggel gyógyítja. (AA-csoportok működtetése, szenvedélybetegekkel való foglalkozás, hospice munka a haldoklókkal, abortuszlélőkkel való foglalkozás.)
- *Ne* legyen az egyház nyíltan nemzeti, mert az politikailag nem korrekt, mégis őrizze és őriztesse a nemzeti értékeket, hogyha még megvannak, ne vesszenek el egészen. Elvárható, hogy MINDIG helyesen döntsön, akármerre is fordulna a közgondolkodás, azaz

akár az egyháztagek gondolkodásának az iránya. Ne jelentse ki, hogy tévedhetetlen, de elvárható, hogy legyen az.

- *Ne* szóljon bele a gyógyítás hogyanjába, de hozzon létre önerőből és tartson fenn olyan intézményeket, ahol az egészségügy kárvallottai erőre kapnak vagy csendben, a társadalmat nem fárasztva távoznak ebből a világból.
- Legyen baráti kapcsolatban a többi felekezettel és minden országban található magyar református egyházzal, de meg *ne* próbáljon összefogni bármiért, mert azt a szekularizált és deszakralizált társadalom önmaga elleni támadásként éli meg, ez pedig egy szekuláris államban megengedhetetlen.
- *Ne* legyen határozott álláspontja semmiről, hanem támogassa a mindenkori közvéleményt, spirituális hátteret biztosítva egyes emberek bölcs gondolatainak.
- *Ne* szóljon semmit a bűnről és a bűnhődésről, nem szabad zaklatott lelkiállapotot előidéznie, hiszen sokat kaptak már ez okból eklézsiogén neurózist – betegesen vallásosak lettek.

5. Sztereotípiák, amellyekkel a munka során találkozunk

Milyen sztereotípiákkal találkoztam eddigi munkám során, ami a magyar református egyházat illette? Álljon itt néhány ebből is, szintén a teljesség igénye nélkül, megjegyezve, ahogy a sztereotípiákhoz is kapcsolódnak elvárások:

A. Az Egyház mindig a szeretetet kell sugározza, ezért ha megbántják vagy megalázzák, akkor is a szeretettel kell válaszolnia (a haragos és szigorú szeretetről semmit sem akar tudni a társadalom).

B. Az Egyház, mivel Jézus képe és teste a földön, ezért papjai, lelkészei, kántorai, diakónusai és diakonisszái az emberi tökéletességnek kifejtett és erős példányai kell legyenek. Azaz legyenek olyanok, amilyenek a nem egyházi emberek mindig is szerettek volna lenni, de nem volt idejük olyanná válni a mindennapi élet rohanásában.

C. Ha az Egyházat elárulják és becsapják, akkor is meg kell bocsátania, mert az Egyháznak kötelessége megbocsátani (sokak

szerint, ha létezik, akkor Istennek is). Az Egyház, illetve az egyház szolgálataira lehetséges és előforduló bűneit nem kell és nem is szabad megbocsátani, mert különben elveszne a bizonyíték, hogy mikor nem volt tökéletes.

D. Ha az egyházat szolgálatra kérik fel, mindig örömmel és azonnal igent kell mondania, mert örüljön, hogy az emberek igényt tartanak a szolgálataira és szolgáltatásaira. Örüljön, hogy lehet és hogy szolgálhat. Hasonló elvárásai senkivel, még akár a saját egyháztagejaival szemben sem lehet.

E. Az egyház ne kérjen fenntartói járulékot, adományokat (tizedet már 1848 óta nem kérhet), állami támogatást, de tartsa fenn magát és ő adakozzon a szegényeknek és rászorulóknak, támogassa a nyomorultakat.

F. Az egyház papjai, lelkipásztorai és családjaik, valamint más egyházi szolgák és hivatalnokok legyenek szegények, ahogyan az a szegény Krisztushoz, a Főhöz illik, mindeközben legyenek műveltek, jól ápoltak, tájékozottak és jussanak el minden fontos társadalmi rendezvényre. Lehessen számítani rájuk a társadalomban. A gyermekeiket a lehető legjobban neveljék, legjobb iskolákba járassák, mert az egyház képviselője csak jó példakép lehet.

G. Az egyház legyen engedelmes a világi felsőségnek, ne kérdezősködjön és ne álljon ellen a döntéseknek, gyorsan és zökkenőmentesen tegye, amit elvárnak tőle, illetve erről győzze meg az egyháztagekat is. Kövesse Krisztust, de az államhatalomhoz legyen lojális.

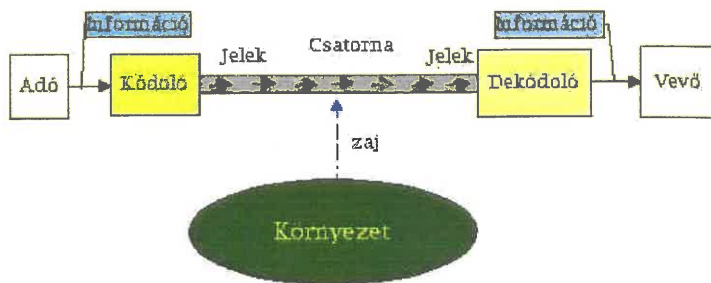
H. Az egyház képviselői és a benne szolgálók legyenek az erkölcs legmagasabb fokán, de semmiképpen nem várhatják ezt el más társadalmi vezetőktől.

Felsorolva mindezeket tűnik csak szembe a kettős mérce, amit a szekularizált társadalom állít fel és kér számon az Egyházon és önmagán.

6. A hatékony kommunikáció szabályai

A hatékony kommunikáció feltételezi, hogy az információt küldő és az információt elfogadó között nincs félreértés, a szavak, kifejezések szemantikája megegyezik, a direkt, indirekt és metakommunikáció között nincs ellentmondás, valamint, hogy az információ nem reked meg a fogadó félnél, hanem válasz születik és párbeszéd jön létre: a küldő és a fogadó fél mindegyre helyet cserélnek.

A következőképpen lehetne ezt szemléltetni:

1. Ábra: A kommunikáció folyamata.⁴

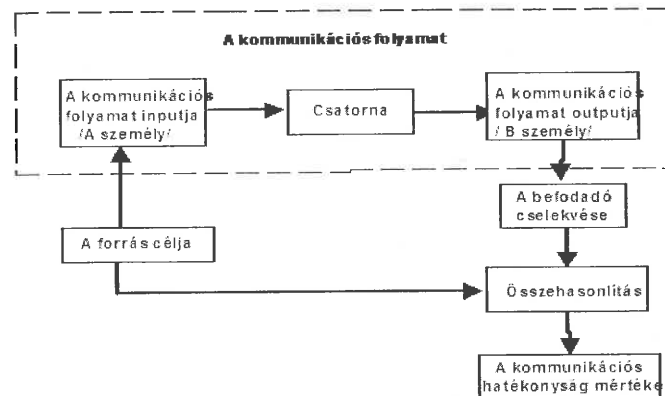
A hatékony kommunikációt alapjaiban akadályozzák az irreális elvárások és megmerevedett sztereotípiák, mivel így az egyik félnek mindig magyarázkodó álláspontra kell helyezkednie, (amibe akár hosszú távon is merevedhet). A kódoló és a dekodoló nincs szinkronban, az információ torzul, a „befogadó” cselekvése nem lesz az elvárt, a visszacsatolás zavaros lesz, a kommunikációs hatékonyság viszonylag alacsony. „Elbeszélnek egymás mellett”- mondja a köznyelv, s ez magától értetődően frusztrációt okoz, ami akadályozza

⁴ A kommunikáció folyamata.

<http://www.arcania.hu/Informatika/intro/kommunikacio.html>. Megnyitva: 2012. november 11.

a kommunikációban lévő felek számára a másik fél valódi megismerését és tiszta, őszinte kapcsolatát.

Ábrázolva ez így néz ki:

2. Ábra: A kommunikációs hatékonyság mértéke⁵

⁵ Prof. Dr. Molnár Péter: Kommunikáció. A közvetlen emberi kommunikáció sajátosságai, törvényszerűségei.

http://mti.dote.hu/doc/elsoev/hun/Eloadas_AOK_1_Kommunikacio_Empatia_Janos.htm. Megnyitva: 2012. november 11.

7. A média szerepe az Egyház hatékony, illetve hatástalan kommunikációjában

Tehát amennyiben a kódoló és a dekódoló nem tud együttműködni, a kommunikáció hatékonysága csökken, mert a küldött-kapott információ, majd a visszacsatolással újrainduló folyamat nem a valóságot írja le és változtatja meg, ha kell, hanem egy elvárásomaghoz igazodik, azt hagyja figyelmen kívül, vagy az ellen lázad. Ez a folyamat mindenképpen félreértést, feszültséget, stresszt, sőt szorongást okozhat.

Olyan ez, mintha egy átlátszó, de törhetetlen fal lenne a kommunikáló felek között, ami megengedi, hogy a kommunikáció létrejöhön, de ami nem engedi meg, hogy hatékonyan megvalósuljon. Ezt a sokszor „süketek párbeszédére” hasonlító tév-kommunikációt még elmélyíti a média, amikor objektivitásra alig törekvő cikkeivel és adásaival ráerősít mind a túlzott és alaptalan társadalmi elvárásokra, mind a közismert sztereotípiákra. Amíg a média kemény anyagiakban mérhető sikerorientált üzletág, addig hiába szeretnénk, hogy az Egyház segítője legyen az igazság kimondásában és az örök értékek megőrzésében. Mivel az emberek ingerküszöbe az óceányi információ miatt nagyon magas lett, az egyházzal főleg a rossz hír a jó hír, a gonosz papokat, lelkészeket bemutató film a jó film, a deszakralizált világot és a Teremtőtől elfordult embert bemutató könyv a jó könyv. Az információáradatban fulladozó embert csak az extrém hírek érdeklik az Egyházzal kapcsolatosan is, mellékes, hogy esetleg nem igaz. A dolgok mai állása és a média magatartása alapján kevés reményünk lehet, mégsem adhatjuk fel. A média véleményformáló hatalmi ágazat, amit be kell tudni építeni az Egyház szolgálatába. Bölcsesség, szakértelem és lankadatlan kommunikáció-vágy kell az emberek felé és az őket befolyásoló média felé is. Az Egyház nem mondhat le a szolgálatról, csak mert nem elég hatékony, vagy éppen szándékosan akadályoztatott a kommunikációja. Az Egyháznak ki kell lépnie a rákényszerített (vagy kényelemből felvett) „áldozat” és „futottak-még” kategóriás szerepből, és meg kell tanulnia adekvát módon megszólalni az posztmodern korban élő ember életével és jövőjével kapcsolatosan. Félre kell tennie minden sértettséget (a jogosat is), és újra kell kezdeni, ahol csak kell, a megfeneklett kommunikációt a társadalommal, hatékonyan felhasználva a média-kínálta lehetőségeket, hogy ezáltal biztossá tegye az üzenete célba érkezését.

8. Zárszó

A fentiek ismeretében van-e tehát lehetőség a hatékony és hiteles kommunikációra a posztmodern társadalom és a benne élő egyházak, jelesen a magyar református egyház között?

Ahogy a sikeres és hatékony kommunikáció létrejöttéhez is két egymásrahangolt szándékú fél kell, úgy gondolom, hogy a társadalom és az egyház közötti kommunikációhoz is kell mind a két fél őszinte elhatározása, hogy újakezdi a párbeszédet egymással. Mindenkinek le kell mondania valamiről: a társadalomnak a túlzott elvárásokról és idéltlen sztereotípiákról, az egyháznak a magába zárkózó sértettségről és az áldozat-szerepről. Az új kezdethez nyitottság, őszinteség és persze bátor elszánás kell, hiszen az elején mindkét rendszer és szervezet komoly ellenállást fog majd kifejteni, már csak méretéből adódó tehetetlenségénél fogva is. A jövő útja mégis ez, mert meggyőződésem, hogy az Egyház aktív közreműködése nélkül a mai társadalom nem képes arra, hogy a maga okozta káoszból kilábaljon és valódi életcélokat találjon magának. André Malraux francia író egyik gondolatával zárnam a vizsgálódásom: A huszonegyedik század vagy vallásos lesz, vagy nem lesz egyáltalán.

3. Ábra: Egyház és civil társadalom⁶

⁶ Dr. Szűcs Ferenc: Egyház és civil társadalom.
<http://www.evangelikus.hu/teologia/dr.-szucs-ferenc-egyhazi-es-civil-tarsadalom>. Megnyitva: 2012. november 11.